

УДК 336.14 (477)

К. В. Захожай,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, ДВНЗ "КНЕУ імені Вадима Гетьмана"

РОЛЬ, ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРИ

K. Zakhzhay,

Ph.D., Associate professor, Associate professor of Finance Department,
SHEE "Vadym Getman Kyiv National Economic University"

ROLE, FUNCTIONS AND OBJECTIVES OF THE STATE BUDGET OF UKRAINE IN THE MODERN
SOCIAL AND ECONOMIC SPACE

Статтю присвячено визначенню взаємозв'язку між роллю, функціями і завданнями Державного бюджету України для формування і впровадження у практику механізму державного бюджетування за допомогою візуалізації базових основ Держбюджету України, що дозволить вдосконалити підходи до визначення стратегічних цілей управлінського значення, під які будуть розроблятися програми та застосовуватися сучасні технології бюджетування.

У результаті дослідження визначено роль і місце Державного бюджету у фінансовій системі України, а також у житті країни, суспільства та індивідуумів. На основі взаємозв'язку функцій і завдань головного фінансового плану запропоновано розрізняти поняття "Державний бюджет України" і "державне бюджетування". Рекомендовано до застосування схему базових основ Державного бюджету України з урахуванням сучасних закономірностей, тенденцій та процесів соціально-економічного розвитку країни.

The article is devote definition of the relationship between role, functions and tasks of the State Budget of Ukraine for the formation and introduction into practice of the mechanism of State budgeting by means of visualization of the basic principles of the State Budget of Ukraine. It will be improve approaches to the definition of strategic objectives of managerial significance under which programs will be development and applied for modern budgeting technology.

The article defines the State budget role and place in the financial system of Ukraine, as well as in the development of the country, society and individuals lives. Based upon the connections between the functions and tasks of the fundamental financial plan, it is proposed to distinguish notions the "State budget of Ukraine" and the "state budgeting". It is recommended to invade the scheme of the basic foundations of the State Budget of Ukraine, with due regard to current conformities, tendencies, processes of state social and economic development.

Ключові слова: Держбюджет України, роль, функції, завдання, базові основи.

Key words: The State budget of Ukraine, role, functions, tasks, basic principles.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ І ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Державний бюджет займає одне з провідних місць у фінансовій системі та системі регулювання розвитку

кожної країни, виступаючи невід'ємним компонентом розбудови незалежної держави. У контексті процесів євроінтеграції, обрання Україною курсу на розвиненість та доступність інформаційного простору стало позитивним чинником розвитку бюджетних відносин. У зв'язку з посиленням впливу Держбюджету України на фінан-

сову, соціально-економічну, політичну і культурну складові держави зростає увага до теоретичних досліджень у галузі бюджетування.

Необхідність вивчення системи державного бюджетування є одним із найважливіших аспектів для прийняття ефективних управлінських рішень у галузі фінансів. Одним із напрямів досліджень Державного бюджету України є аналіз інформації про стан і розвиток Держбюджету, який є передумовою створення методологічної основи для подальших наукових досліджень у фінансовій системі.

Численні дискусії щодо визначення ключової ролі бюджету, що активізувались останнім часом у пострадянських країнах, свідчать про розуміння важливості його ролі у фінансовій системі держави, актуальність проблематики з її удосконалення і зводяться до висновку, що численні бюджетні процеси стають точно визначеними, вагомими лише після представлення їх у формі макрофінансових показників. Без кількісних фінансово-економічних характеристик неможливо уявити достатньо повно і більшість бюджетних категорій.

У фінансовій системі на основі бюджетних даних виявляються безліч закономірностей і тенденцій відповідних процесів у конкретних умовах місця і часу, які не можуть бути виявлені в інший спосіб. Ефективність їх дії не може бути оцінена без проведення відповідних досліджень.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та методологічні питання дослідження Державного бюджету України знайшли відображення в наукових працях українських та зарубіжних вчених-фінансистів, серед яких В. Андрущенко, К. Бельський, Е. Бессон, Ф. Брокгауз, С. Булгакова, А. Вагнер, О. Василик [6], Л. Гладченко, П. Годме, Х. Дальтон, І. Ефрон, Т. Єфименко [14], О. Кириленко, Л. Косса, І. Луніна, Р. Масгрейв, С. Мочерний, І. Озеров, В. Опарін [5; 18], К. Павлюк [6], Ю. Пасічник, В. Пушкарьова, Д. Рікардо, Л. Сафонова [5], С. Свірко [14], Ж. Сей, Ю. Сибірянська, А. Сміт, Р. Стурм, В. Суторміна, В. Федосов [5; 18], Д. Хайман, В. Хижняк, К. Шоуп, С. Юрій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проведений аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених ролі, функціям і завданням Державного бюджету України в сучасному суспільно-економічному просторі дозволяє констатувати, що наукових робіт, які присвячено комплексному дослідженню проблем методології та практики аналізу бюджетної системи загалом і, зокрема Державного бюджету України в процесі соціально-економічного розвитку не так багато. Привертає увагу недостатність праць, що дозволяють прослідкувати взаємодію ролі, завдань і функцій Державного бюджету України, на основі чого розрізняються поняття "Державного бюджету України" і "державного бюджетування". Це вимагає формування оновленого загального механізму державного бюджетування на основі схеми, що візуалізує базові основи Державного бюджету України.

Тому, враховуючи існуючі теоретичні та практичні досягнення, потрібно виробити чітко визначений підхід до визначення взаємодії ролі, функцій та завдань Державного бюджету України в сучасному суспільно-економічному просторі.

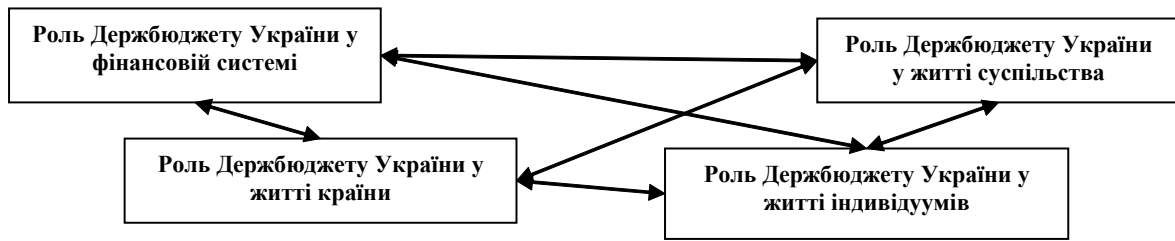
ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є визначення взаємозв'язку між роллю, функціями і завданнями Державного бюджету України для формування і впровадження у практику механізму державного бюджетування за допомогою візуалізації базових основ Держбюджету України, що дозволить вдосконалити підходи до визначення стратегічних цілей управлінського значення, під які будуть розроблятися програми та застосовуватися сучасні технології бюджетування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Роль і місце Держбюджету України в підсистемі фінансового регулювання зумовлене функціонуванням системи регламентування розподільних відносин у суспільстві в цілому і у суб'єктів господарювання зокрема. З переходом до ринкових відносин регламентуванню підлягають в основному взаємовідносини підприємств, організацій і установ з бюджетом [4, с. 325]. Це встановлення норм амортизаційних відрахувань, обов'язкового (у визначених випадках) страхування і створення резервних фондів, стягнення різного роду штрафних санкцій, їх внутрішня фінансова діяльність здійснюється відповідно до інтересів самих суб'єктів господарювання. Може мати місце внутрішньогалузеве чи корпоративне регламентування, наприклад, встановлення нормативів відрахувань у централізовані фонди. Однак, це регламентування не є визначальним. Головним є встановлення взаємовідносин з Державним бюджетом. При цьому функціонування системи фінансового регулювання Державного бюджету України забезпечується за допомогою фінансових інструментів: податків, неподаткових платежів та інших зборів, що відображають місце Держбюджету в складі фінансово-кредитного механізму. Саме вони відіграють вирішальну роль у фінансовому регулюванні, що витікає із суті податків та їх функцій — фіскальної і регулюючої. Внески до фондів цільового призначення мають більш виражену функцію державної акумуляції цільових коштів, хоча їм властивий і певний регулюючий вплив. Аналогічно характеризуються і відрахування у централізовані галузеві і корпоративні фонди.

Таким чином, у підсистемі фінансового регулювання Держбюджет України займає провідне місце, що визначається роллю його складових, у першу чергу, податків [5, с. 147]. Саме через них встановлюється система регулювання доходів юридичних та фізичних осіб, а відтак, і система економічних інтересів. Нараховуючи податки за діючим механізмом їх стягнення, держава встановлює свого роду правила гри, в якій останні виступають одним з найбільш дієвими економічними інструментами, що за наявності чіткої і продуманої податкової політики забезпечують реалізацію будь-яких державних завдань.

Рис. 1. Роль і місце Держбюджету України у суспільно-економічному просторі

Слід зазначити, що роль Держбюджету України у фінансовій системі може бути різною, незважаючи на питому вагу бюджетних асигнувань у складі джерела фінансування. Для України при переході до ринкових відносин досить характерним є, на перший погляд, парадоксальне завдання підвищення ролі бюджету шляхом зниження його значення [6, с. 212]. Це стосується, насамперед, заміни його пасивної ролі при значній питомій вазі видатків на державне управління активним впливом бюджетних асигнувань на різні сторони соціально-економічного розвитку.

Автор вважає, що Державний бюджет України, будучи дуже складним і багатограним явищем, повинен розглядатися з декількох сторін: як ланка державних фінансів, як централізований фонд фінансових ресурсів, як фінансовий план держави. Економічна категорія — Державний бюджет виражає взаємозв'язок, що виникає між державою та іншими учасниками суспільного виробництва в процесі розподілу та перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту шляхом створення централізованого та децентралізованих фондів фінансових ресурсів і їх використання на цілі розширеного відтворення та підвищення рівня життя суспільства.

Головне призначення Державного бюджету України — регулювати розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту за підрозділами виробництва, галузями економіки, адміністративно-територіальними утвореннями, верствами населення, ґрунтуючись на потребах ринкового господарства відповідно до визначеної фінансової політики [1; 2].

Роль Державного бюджету в житті країни є доволі вагомою в наш час, так як основу фінансової політики становить бюджетна політика, яка пов'язана, насамперед, із формуванням, розподілом і виконанням бюджетів усіх рівнів, цільових загальнодержавних фондів [13, с. 269]. У цьому випадку Державний бюджет України віддзеркалює суспільно-економічний стан у державі, а тому економічна нестабільність і спад виробництва негативно впливають на формування доходів та фінансове забезпечення та покриття видатків бюджету. Держбюджет України, його дохідна частина прямо пропорційно пов'язані із "Прогнозом соціально-економічного розвитку України та основних макроекономічних показників"; і, навпаки, виконання зазначеного Прогнозу залежить від її фінансового забезпечення. У контексті вищевказаного Державний бюджет України виступає основою фінансування загальнодержавних програм та сприяє їх виконанню. Фінансова політика є основною ланкою системи економічних відносин і

відіграє провідну роль у реалізації загальнодержавних функцій. Організація і регулювання цих відносин здійснюються відповідно до діючого стану та динаміки суспільно-економічного розвитку країни [7; 8]. Слід зазначити, що без врахування суспільно-економічного розвитку бюджетна політика стає гальмом розвитку економічних відносин.

"Прогноз економічного і соціального розвитку України та основних макроекономічних показників" й Державний бюджет України займають своє особливе місце, роль і призначення в системі суспільно-економічних відносин. Бюджет за своїм змістом є складною категорією і в теорії державних фінансів розглядається у трьох аспектах: по-перше, як правовий акт, згідно з яким виконавчі органи влади розпоряджаються фондами грошових ресурсів; по-друге, як план доходів і видатків відповідного органу влади; по-третє, як економічна категорія, оскільки, як вже зазначалося, Державний бюджет відображає грошові відносини з приводу утворення, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів.

Загалом, бюджет відображає масштаби діяльності держави й водночас обмежує її. Якщо, з одного боку, це кошти, які надходять у повне розпорядження держави і визначають її фінансовий потенціал, то з іншого, в цьому документі зосереджені грошові фонди суспільного користування, які перебувають не так у власності, як у розпорядженні органів державної влади. Він визначає її можливості й пріоритети розвитку, її роль і форми реалізації закріплених за владою функцій. Сутність Держбюджету, його економічну природу відображають певні економічні відносини. Учасниками цих відносин є держава, суб'єкти господарювання всіх форм власності та населення [3, с. 672].

Роль Державного бюджету в житті суспільства полягає у його впливі на сферу соціальних відносин, оскільки кошти Держбюджету України є основним джерелом фінансування комплексних цільових соціальних програм, що сприяє прискоренню соціального розвитку і соціального захисту населення. Слід зазначити, що фінансування невиробничої сфери (освіта, охорона здоров'я, культура і мистецтво) відбувається в основному з Державного бюджету України. Роль бюджетних видатків має велике значення, оскільки вони дають змогу розвивати вищезазначені галузі, що є індикатором рівня життя населення. Видатки Держбюджету України на соціально-культурні заходи мають не тільки соціальне, а й економічне значення, оскільки вони є найважливішою частиною витрат на відтворення робочої сили і підви-

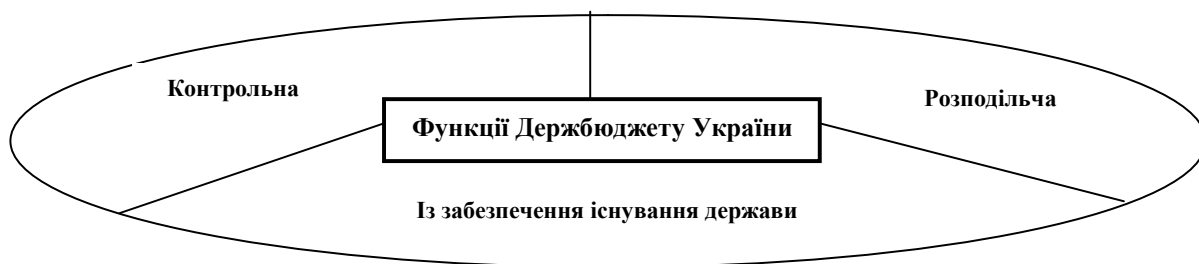

Рис. 2. Функції Державного бюджету України

Рис. 3. Місце бюджетних відносин у суспільному відтворенні

щують матеріальний та культурний рівень життя населення [12, с. 52].

Роль Державного бюджету в житті індивідуумів полягає в забезпеченні захисту національних інтересів, стійкості до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатності до розвитку та захищеності життєво важливих інтересів людей, суспільства, держави. Під життєво важливими інтересами в даному контексті розуміють сукупність потреб, які забезпечують існування і прогресивний розвиток особистості, суспільства, держави. Роль Держбюджету України в дотриманні економічної безпеки є також однією зі складових національної безпеки, яка охоплює також оборонну, екологічну безпеку тощо [12, с. 53].

Узагальнюючи вищезазначені твердження пропонується візуалізувати роль і місце, що займає Державний бюджет України у суспільно-економічному просторі (рис. 1).

Вияв сутності Держбюджету як економічної категорії, специфічні способи відображення властивих цій категорії рис здійснюються за допомогою функцій [9, с. 425]. Функції є похідними від сутності, об'єктивними і не можуть прирівнюватися ні до функціонального призначення множини форм прояву категорії, ні до її ролі у суспільному відтворенні. Як об'єктивна властивість економічної категорії кожна функція передбачає певний рівень абстрагування, дає змогу властивості, характерній множинним формам прояву категорії, показати в узагальненому, синтезованому вигляді.

На основі зазначеного вище твердження можна сформувати функції Державного бюджету України (рис. 2).

1. Розподільча — держава концентрує грошові кошти і використовує їх з метою задоволення загальнодержавних потреб. Її зміст визначається в перерозподілі ВВП загалом і фінансових ресурсів між різними підрозділами суспільного виробництва. Сфера дії розподільчої функції визначається тим, що у відношення з Держбюджетом України вступають майже всі учасники суспільного виробництва. При цьому розподільчі відносини охоплюють всі рівні суспільного виробництва.

Така функція Державного бюджету України характеризується такими особливостями: можливістю багаторазового проходження однієї і тієї самої частини ВВП через механізм бюджетного регулювання; значними обсягами фінансових ресурсів, що проходять через бюджетний механізм; високою маневреністю фінансових ресурсів; утворенням цільових фондів [14, с. 27].

Завдяки розподільчій функції держава має можливість централізувати частину ВВП і використати його на задоволення загальнодержавних потреб. Розподільча функція зумовлена сутністю бюджету як економічної категорії. Ця категорія характерна для другої стадії суспільного відтворення, проявляється і функціонує у процесі розподілу, саме через розподіл впливає на всі інші стадії відтворення: виробництво, обмін і споживання (рис. 3).

2. Контрольна — характеризує, наскільки своєчасно і повно фінансові ресурси поступають у розпорядження держави, як фактично складаються пропорції розподілу бюджетних коштів і наскільки ефективно вони використовуються?! Така функція дає змогу оцінювати якість перерозподільчих процесів, вона полягає в тому, що бюджет об'єктивно через формування і використання централізованого фонду грошових коштів відтворює економічні процеси, які відбуваються в структурних ланках економіки. Завдяки цій властивості бюджет розкриває, як надходять у розпорядження держави фінансові ресурси від різних суб'єктів, визначає відповідність розміру ресурсів тощо. Матеріальним вираженням контрольної функції є бюджетний контроль.

3. Із забезпечення існування держави — ставить на меті створення матеріально — фінансової бази функціонування держави: утримання Президента України, апарату управління виконавчої і законодавчої влади, правоохоронних органів, Державної фіскальної служби України. За рахунок Держбюджету здійснюється фінансування міжнародної діяльності України: утримання дипломатичних представництв закордоном, внесків в ООН тощо [2].

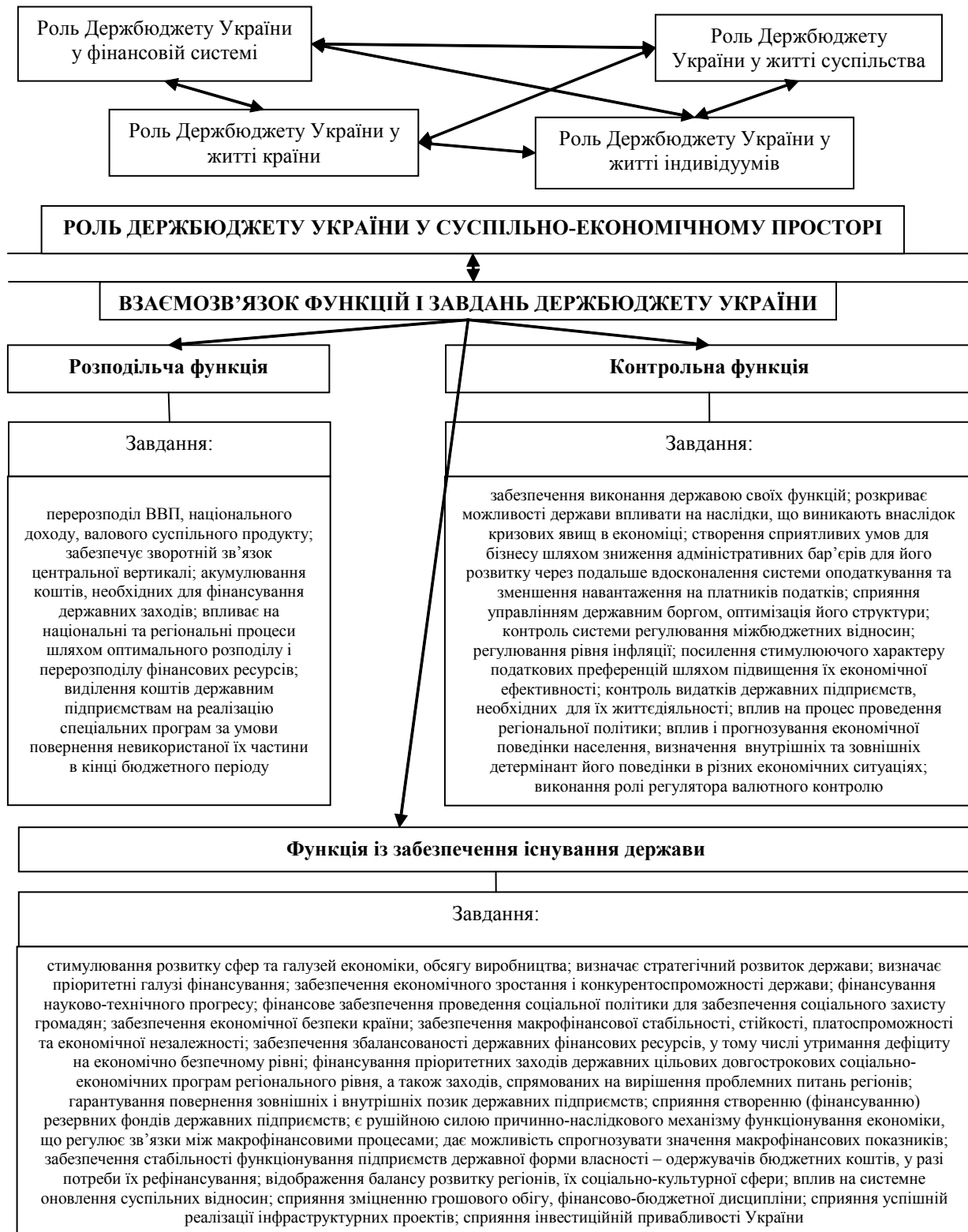

Рис. 4. Базові основи Державного бюджету України

Слід зазначити, що деякі науковці стверджують, що Держбюджет України окрім вищезазначених також виконує акумуляційну (фіскальну), регулюючу, стимулюючу і перерозподільчу функції. На думку автора, ці функції не є об'єктивним виявом сутності бюджету як економічної категорії, а виступають як функціональне призначення окремих форм прояву цієї категорії (податкові надходження, трансферти, видат-

ки). Разом з цим, вони характеризуються роль Держбюджету України у суспільному відтворенні, а їхня дія не виявляється неперервно протягом всього терміну функціонування цієї категорії. Тобто акумуляційна функція не діє у процесі бюджетного фінансування, стимулююча не діє у процесі фінансування деяких державних установ, а регулювання є складовою перерозподілу. Вважаємо, що у зв'язку з цим ні акуму-

ляційну, ні стимулюючи, ні регулюючи не можна називати функціями бюджету, оскільки це не буде відповідати діалектичній логіці, що є основною фінансових наукових досліджень. Отже, Держбюджет України виконує три функції: розподільчу, контрольну, із забезпечення існування держави, які конкретизують суспільне призначення досліджуваної категорії, є способом виявлення її сутності.

Належне виконання функцій Держбюджету України зумовлює вирішення його основних завдань:

- перерозподілу ВВП, національного доходу, валового суспільного продукту;
- стимулювання розвитку сфер та галузей економіки, обсягу виробництва;
- забезпечення виконання державою своїх функцій;
- визначає стратегічний розвиток держави;
- визначає пріоритетні галузі фінансування;
- розкриває можливості держави впливати на наслідки, що виникають внаслідок кризових явищ в економіці;
- забезпечує зворотній зв'язок центральної вертикалі;
- акумулювання коштів, необхідних для фінансування державних заходів;
- забезпечення економічного зростання і конкурентоспроможності держави;
- впливає на національні та регіональні процеси шляхом оптимального розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів;
- фінансування науково-технічного прогресу;
- фінансове забезпечення проведення соціальної політики для забезпечення соціального захисту громадян;
- забезпечення економічної безпеки країни;
- забезпечення макрофінансової стабільності, стійкості, платоспроможності та економічної незалежності;
- забезпечення збалансованості державних фінансових ресурсів, у тому числі утримання дефіциту на економічно безпечному рівні;
- створення сприятливих умов для бізнесу шляхом зниження адміністративних бар'єрів для його розвитку через подальше вдосконалення системи оподаткування та зменшення навантаження на платників податків;
- сприяння управління державним боргом, оптимізація його структури;
- контроль системи регулювання міжбюджетних відносин;
- регулювання рівня інфляції;
- посилення стимулюючого характеру податкових преференцій шляхом підвищення їх економічної ефективності;
- фінансування пріоритетних заходів державних цільових довгострокових соціально-економічних програм регіонального рівня, а також заходів, спрямованих на вирішення проблемних питань регіонів;
- гарантування повернення зовнішніх і внутрішніх позик державних підприємств;
- сприяння створенню (фінансуванню) резервних фондів державних підприємств;

— виділення коштів державним підприємствам на реалізацію спеціальних програм за умови повернення невикористаної їх частини в кінці бюджетного періоду;

— являється рушійною силою причинно-наслідкового механізму функціонування економіки, що регулює зв'язки між макрофінансовими процесами;

— дає можливість прогнозувати значення макрофінансових показників;

— забезпечення стабільності функціонування підприємств державної форми власності — одержувачів бюджетних коштів, у разі потреби їх рефінансування;

— контроль видатків державних підприємств, необхідних для їх життєдіяльності;

— відображення балансу розвитку регіонів, їх соціально-культурної сфери;

— вплив на процес проведення регіональної політики;

— вплив і прогнозування економічної поведінки населення, визначення внутрішніх та зовнішніх детермінант його поведінки в різних економічних ситуаціях;

— вплив на системне оновлення суспільних відносин;

— сприяння зміцненню грошового обігу, фінансово-бюджетної дисципліни;

— виконання ролі регулятора валютного контролю;

— сприяння успішній реалізації інфраструктурних проектів;

— сприяння інвестиційній привабливості України [17, с. 215; 18, с. 182].

Завдання управління бюджетною системою можна поділити на 2 класи: стратегічні та тактичні. До стратегічних належать завдання, пов'язані з вибором структури зв'язків між підсистемами, плануванням доходів, напрямками видатків на наступний період, а також оцінкою результатів виконання Державного і місцевих бюджетів України. До тактичних належать завдання реалізації планів і стратегій, що визначені стратегічними завданнями [19].

У зв'язку з тенденціями розвитку глобальної економіки, проблем сучасного суспільства, тенденцій і закономірностей соціально-економічного розвитку виникла необхідність виділення своєрідного вектору фінансової науки — державного бюджетування [16, с. 77]. У цьому контексті пропонується дослідити зарубіжний досвід формування Державного бюджету.

Зважаючи на вищезазначене, автор пропонує розглядати поняття "державне бюджетування" як процес, який передбачає проведення аналізу про стан і розвиток Державного бюджету України, який є передумовою створення методологічної основи для подальших наукових досліджень бюджетної системи. При цьому автор дійшов висновку, що Державний бюджет України — у більшій мірі система, а потім — процес, а державне бюджетування — процес, що характеризує бюджетну систему.

На підставі сформованих позицій пропонується така унаочнена формалізація базових основ Державного бюджету України (рис. 4).

Представлена схема є візуалізацією оновлених теоретико-методологічних засад Державного бюджету України з урахуванням сучасних закономірностей, тенденцій та процесів соціально-економічного розвитку країни.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Отже, роль і місце Державного бюджету України у фінансовій системі визначається моделлю фінансових відносин у суспільстві. Бюджетні асигнування є основною формою фінансового забезпечення за показниками питомої ваги і відіграють балансуєчу роль у системі джерел фінансування. При цьому Держбюджет України відіграє роль фінансового забезпечення "Прогнозу соціально-економічного розвитку України та основних макропоказників". Оскільки бюджетні асигнування виділяються на безповоротній основі, то формується утриманська психологія, адже бюджетні асигнування не потрібно заробляти, як власні джерела, їх не потрібно повертати і платити за їх використання відсотки. Це стало однією з причин низької ефективності планової економіки і врешті-решт призвело до кризи.

Вищезазначене дає можливість стверджувати, що Державний бюджет України відіграє надзвичайно важливу роль в житті держави.

На думку автора, кожен Державний бюджет України повинен формуватися на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку держави з урахуванням зміни податкової бази шляхом ліквідації адміністративних перешкод розвитку бізнесу та з одночасним залученням ресурсів і відповідати поставленим цілям. Бюджет відіграє важливу роль у діяльності держави, визначає її можливості, пріоритети розвитку, роль і форми реалізації закріплених за нею функцій. Можна сказати, що Держбюджет України є регулятором економіки, що відображає обсяги необхідних державі фінансових ресурсів, визначає конкретні напрями використання коштів та вектори фінансової діяльності держави.

Автор вважає, що роль Державного бюджету в житті суспільства полягає у його впливі на соціальну сферу, оскільки кошти Держбюджету України є основним джерелом фінансування комплексних цільових соціальних програм, що сприяє прискоренню соціального розвитку і соціального захисту населення. Забезпечення захисту національних інтересів, стійкості до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатності до розвитку та захищеності життєво важливих інтересів людей, суспільства, держави зумовлює роль Державного бюджету в житті індивідуумів.

Незважаючи на те, що деякі науковці стверджують, що Держбюджет України окрім вищезазначених також виконує акумуляційну (фіскальну), регулюючу, стимулюючу і перерозподільчу функції, автор вважає, що Держбюджет України виконує три основні функції: розподільчу, контрольну, із забезпечення існування держави, які конкретизують суспільне призначення досліджуваної категорії, є способом виявлення її сутності.

Автор пропонує розуміти "державне бюджетування" як процес, який передбачає проведення аналізу про стан і розвиток Державного бюджету України, який є передумовою створення методологічної основи для подальших наукових досліджень бюджетної системи. При цьому автор дійшов висновку, що Державний бюджет України — у більшій мірі система, а потім — процес, а державне бюджетування — процес, що характеризує систему.

На основі взаємозв'язку ролі, функцій та завдань Держбюджету України в сучасному суспільно-економічному просторі автором запропоновано оновлений загальний механізм державного бюджетування на основі схеми, що візуалізує базові основи Державного бюджету України.

Література:

1. Конституція України: Зміни до Закону України від 15.03.2016 // Уряд. кур'єр. — № 1 — рп / 2016.
2. Бюджетний кодекс України: Зміни до Закону України від 12.04.2017 // Уряд. кур'єр. — № 2011 — VIII.
3. Азаров М.Я., Ярошенко Т.І., Єфименко Т.І. та ін. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України. — К.: НДФІ, 2004. — 712 с.
4. Бюджетна система України / О.Д. Василик та ін.: навчальний посібник. — Київ: ЦНЛ, 2004. — 542 с.
5. Бюджетний менеджмент: підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін. / За заг. ред. В. Федосова. — К.: КНЕУ, 2004. — 864 с.
6. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: підруч. — К.: НІОС, 2002. — 608 с.
7. Державний бюджет і бюджетна стратегія 2012—2014: стабілізація та сталий розвиток в умовах реформування економіки України: у 4 т. / ДННУ "Акад. фін. управління" / За ред. Ф.О. Ярошенка. — К., 2011. — Т. 1: Стабілізація державних фінансів у контексті стратегії реформ. — 2011. — 920 с.
8. Державний бюджет і бюджетна стратегія 2012—2014: стабілізація та сталий розвиток в умовах реформування економіки України: у 4 т. / ДННУ "Акад. фін. управління" / За ред. Ф.О. Ярошенка. — К., 2011. — Т. 2: Бюджетна стратегія і Державний бюджет 2012: збалансованість, прозорість, реалістичність. — 2011. — 882 с.
9. Єпіфанов А.О. Бюджет України: монографія: у 2 кн. / А.О. Єпіфанов, І.І. Д'яконова, І.В. Сало. — Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. — 440 с.
10. Захожай К.В. Вплив фінансової системи на темпи й пропорції розвитку економіки // Фінансова система держави: проблеми та перспективи розвитку: Зб. наук. праць, 30—31 березня 2011 р. — К.: Екомен, 2011. — С. 44—45.
11. Захожай К.В. Механізм державного регулювання економіки у ході проведення бюджетної політики // Управлінські аспекти підвищення національної конкурентоспроможності: зб. матеріалів V Міжнародної наук.-практ. конференції, 20—22 жовтня 2011 р. — Сімферополь: Кримський інститут бізнесу УЕУ, 2011. — С. 20—25.
12. Захожай К.В. Роль Державного бюджету в житті країни, суспільства та індивідуумів / К.В. Захожай // Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: зб. матер. V Всеукр. наук.-практ. конф., 02—03 березня 2017 р. — Кременчук, 2017. — С. 51—53.

13. Захожай К.В. Роль і місце Державного бюджету України в фінансовій системі держави / В.Б. Захожай, К.В. Захожай // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація: зб. тез доп. XV Всеукр. наук. конф. — К.: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2017. — С. 267—270.

14. Інформаційне забезпечення управління державними фінансами: [у 2-х т.] / За заг. ред. Ф.О. Ярошенка. — К.: ДННУ "Акад. фін. управління", 2010. — Т.І. Стандартизація бюджетного обліку як інструмент модернізації державних фінансів України / Т.І. Єфіменко, Л.Г. Ловінська, С.В.Свірко та ін. — 2010. — 226 с.

15. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного фінансового менеджменту (методол. і практ. прикл. статистика): навч. посіб. / А.В. Головач, В.Б. Захожай, І.Г. Манцуров, Н.А. Головач. — К.: КНЕУ, 2010. — 260 с.

16. Манцуров І.Г. Інституційне планування в системі державного регулювання економіки: монографія. — К., НДЕІ, 2011. — 655 с.

17. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: навч. посібн. — 2-ге вид., [перероб. і доп.]. — К.: Вид-во "Знання-Прес", 2007. — С. 278, 448—451.

18. Федосов В., Опарін В., Львовчкін С. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями / За наук. ред. В. Федосова. — К.: КНЕУ, 2002. — 387 с.

19. Про схвалення Стратегії модернізації системи управління державними фінансами // Розпорядження Кабінету Міністрів України, прийняте над підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 22.07.2015. — №523 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/888-2007-%D1%80>

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (change 15.03.2016) The Law of Ukraine "The Constitution of Ukraine", Government courier, vol. 1, rp / 2016.

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (change 12.04.2017) The Law of Ukraine "Budget code of Ukraine", Government courier, vol. 3, p. 2011-VIII.

3. Azarov, M.Y. Yaroshenko, T.E. and Yefimenko, T.I. (2004), Derzhavna finansova polityka ta prognozuvannya dochodiv budzhetu Ykraiyny [State financial policy and forecasting of budget revenues of Ukraine], NDFI, Kyiv, Ukraine.

4. Vasylyk, O.D. (2004), Byudzhetna systema Ykraiyny [Budget system of Ukraine], TNL, Kyiv, Ukraine.

5. Fedosov, V. Oparin, V. and Safonova, L. (2004), Byudzhetnyi manadzhtment [Budget Management], KNEU, Kyiv, Ukraine.

6. Vasylyk, O.D. Pavlyuk, K.V. (2002), Derzhavny finansy Ykraiyny [Public Finances of Ukraine], NIOS, Kyiv, Ukraine.

7. Yaroshenko, F.O. (2011), Stabilizatsyya derzhavnykh finansiv u konteksti strategii reform [Stabilization of Public finances in the context of the reform strategy], AFU, Kyiv, Ukraine.

8. Yaroshenko, F.O. (2011), Byudzhetna strategiya i Derzhavnyi byudzhet 2012: zbalansovanist, prozorist, realistychnist [Budget Strategy and State Budget 2012: balance, transparency, realism], AFU, Kyiv, Ukraine.

9. Epifanov, A.O. Diakonova, I.I. and Salo, I.V. (2010), Byudzhet Ykraiyny: monografiya [Budget of Ukraine: monography], YABS NBU, Sumy, Ukraine.

10. Zakhzhay, K.V. (2011), "Effect of the financial system on the pace and proportion of economic development", Zbirnyk dopovidej Mizhnarodnoj ekonomichnij konferentsii [Conference Proceedings of the International Economic Conference], Mizhnarodna Ekonomichna konferentsiya [International economic conference], Ekomen, Kyiv, Ukraine, pp. 44—45.

11. Zakhzhay, K.V. (2011), "Mechanism of State regulation of economy in the course of budget policy", Zbirnyk dopovidej Mizhnarodnij naukovo-praktychnoi konferentsii [Conference Proceedings of the International Scientifically Practical Conference], Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya [International scientifically practical conference], Crimean Institute of Business, Simferopol, Ukraine, pp. 20—25.

12. Zakhzhay, K.V. (2017), "Role of the State Budget in the life of the country, society and individuals", Zbirnyk dopovidej Vseukrainskoy naukovo-praktychnoi konferentsii [Conference Proceedings of the Ukrainian Scientifically Practical Conference], Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiya [Ukrainian scientifically practical conference], KUEITU, Kremenchuk, Ukraine, pp. 51—53.

13. Zakhzhay, K.V. (2017), "Role and place of the State Budget of Ukraine in the financial system", Zbirnyk dopovidej Vseukrainskoy naukovo konferentsii [Conference Proceedings of the Ukrainian Scientific Conference], Vseukrainska naukova konferentsiya [Ukrainian scientific conference], NAOSIA, Kyiv, Ukraine, pp. 267—270.

14. Yefimenko, T.I. Logvinska, L.G. and Svirko S.V. (2010), Informatsiyne zabezpechennya upravlinnya derzhavnymi finansami [Standardization of budgetary accounting as an instrument of modernization of Public finances of Ukraine], AFU, Kyiv, Ukraine.

15. Golovach, A.V. Zakhzhay, V.B. Mantsurov, I.G. and Golovach, N.A. (2010), Informatsiyno-analytychne zabezpechennya derzhavnogo finansovogo managmentu (metodologiya i praktika, prykladna statistika) [Information and analytical support of state financial management (methodology and practice, applied statistics)], KNEU, Kyiv, Ukraine.

16. Mantsurov, I.G. (2011), Institutsiyne planuvannya v systemi derzhavnogo reguluvannya ekonomiki: monografiya [Institutional planning in system of State regulation of economy: monography], NDEI, Kyiv, Ukraine.

17. Pasychnyk, Yu.V. (2007), Byudzhetna systema Ykraiyny ta zarubizhnykh krayin [Budget system of Ukraine and foreign countries], Znannya-Pris, Kyiv, Ukraine.

18. Fedosov, V. Oparin, V. and Liovochkin, S. (2002), Finansova restrukturyzatsiya v Ykraiyny [Financial restructuring in Ukraine: problems and directions], KNEU, Kyiv, Ukraine.

19. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Strategy for the Modernization of the Public Finance Management System"", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/888-2007-%D1%80> (Accessed 22 July 2015).

Стаття надійшла до редакції 06.10.2017 р.